

RECENZJA
rozprawy doktorskiej mgr Anety Drózdź

na temat: Udział funkcjonariuszy Biura Ochrony Rządu w realizacji zadań w rejonach konfliktów zbrojnych

Zaspokajanie potrzeb i interesów narodu jest istotą bezpieczeństwa przejawiającego się między innymi w podejmowaniu szeregu złożonych działań mających na celu zapewnienie możliwości przetrwania i swobody realizacji własnych interesów w konkretnych warunkach poprzez wykorzystanie istniejących szans, podejmowanie wyzwań oraz przeciwstawianie się wszelkiego rodzaju zagrożeniom. Konsekwencją takiego stanu rzeczy jest zorganizowany system powoływania instytucji przeznaczonych do zapobiegania zagrożeniom. Jednym z elementów tego systemu, działającego na rzecz bezpieczeństwa było Biuro Ochrony Rządu, a obecnie jest Służba Ochrony Państwa. Formacja wykonująca zadania mieszczące się w obszarze kompetencji administracji publicznej.

Nadrzędnym celem powołanego podmiotu jest dbałość o niezakłócone sprawowanie władzy państwowej czego następstwem jest szereg skomplikowanych zadań, którym funkcjonariusze formacji muszą sprostać. Powyższe okoliczności zdecydowały o podjęciu przez Autorkę badań.

W ramach przedmiotowej pracy została dokonana analiza i ocena współczesnych rozwiązań w zwalczaniu aktualnych zagrożeń, mająca na celu zidentyfikowanie cech, metod i sposobów działania funkcjonariuszy Biura Ochrony Rządu w rejonach konfliktów zbrojnych. Podjęte przez Autorkę badania, ponadto przyczyniły się do weryfikację obecnego systemu szkolenia i doskonalenia zawodowego funkcjonariuszy oraz wskazania jego niedoskonałości, co w konsekwencji spowodowało odniesienie się do obszarów wiedzy z zakresu bezpieczeństwa, administracji oraz psychologii.

Stało się to celem dysertacji począwszy od próby identyfikacji poprzez ocenę aktualnego systemu i zakresu tematycznego przygotowania funkcjonariuszy Biura Ochrony Rządu do wykonywania powierzonych im zadań w strefach działań wojennych oraz wskazanie zasadniczych kierunków zmian, jakie powinny być w nich dokonane.

Jak twierdzi Autorka, w odniesieniu do aktualnego stanu wiedzy o przedmiocie badań, prawne podstawy do przygotowania funkcjonariuszy formacji przeznaczonych do ochrony kierowniczych organów państwa w rejonach działań wojennych zostały opracowane,

a poszukiwania coraz bardziej skutecznych rozwiązań w tym zakresie trwają już od wielu lat. Wykorzystuje się w ich toku doświadczenia wyniesione z działań praktycznych, co nadaje im szczególne cechy. Brak im jednak podwalin wykorzystujących wyniki współcześnie prowadzonych badań naukowych, głównie z zakresu nauk o bezpieczeństwie.

Zauważone przez Autorkę zagrożenia i uwarunkowania realizacji zadań przez funkcjonariuszy Biura Ochrony Rządu w strefach działań wojennych oraz wstępna diagnoza aktualnego systemu i zakresu tematycznego ich przygotowania do skutecznego wypełniania obowiązków ustawowych wskazały na znaczne niedomagania systemu, co stworzyło swoistą sytuację problemową.

Stało się to źródłem prowadzonych badań mających na celu zidentyfikowanie zasadniczych przyczyn słabości systemu oraz podjęcie próby wypracowania działań naprawczych u podstaw których legły przeprowadzone analizy, oceny eksperckie i rozważania naukowe, a także doświadczenia własne Autorki. Podjęcie tak trudnego i złożonego zadania naukowego w konsekwencji zakończyło się opracowaniem koncepcji przygotowania funkcjonariuszy Biura Ochrony Rządu do działań w strefach działań wojennych, wskazującej zasadnicze kierunki zmian, jakie powinny być dokonane.

I. Ocena metodologiczna

Przedstawiona w rozprawie problematyka badawcza posiada charakter problemowo-teoretyczny, umiejscowiona jest w naukach o bezpieczeństwie, na co wskazuje zastosowana metodyka badań i sposób jej przeprowadzenia, w tym interpretacja uzyskanych wyników. Autorka dobrze odczytała zarówno uwarunkowania jak i potrzeby w zakresie doskonalenia systemu szkolenia zawodowego funkcjonariuszy Biura Ochrony Rządu, co skutkowało dokonaniem oceny oraz wydobyciem wniosków, wysunięciem sugestii co do perspektywicznego kształtu badanego problemu. Oznacza to, że rozprawa może być wykorzystana w praktyce i należy zaliczyć ją do grupy prac badawczo-stosowanych.

W rozdziale pierwszym dysertacji zawarte zostały założenia metodologiczne. Jako cel badań wyznaczono *ocenę aktualnego systemu i zakresu tematycznego przygotowania funkcjonariuszy Biura Ochrony Rządu do wykonywania powierzonych im zadań w strefach działań wojennych oraz wskazanie zasadniczych kierunków zmian, jakie powinny być w nich dokonane*. Tak sformułowany cel można przyjąć i uznać za właściwy.

Wytyczony kierunek badań wsparty przeprowadzoną analizą literatury oraz doświadczeniem zawodowym Autorki wyniesionym z pełnionej służby w kraju i poza jego granicami w strukturach Biura Ochrony Rządu, a także osobiste zainteresowania pozwoliły na

zdobyć doświadczenia zawodowego w obszarze systemu i zakresu tematycznego przygotowania funkcjonariuszy Biura Ochrony Rządu do wykonywania powierzonych im zadań w strefach działań wojennych. Dało to możliwość Autorce wypracowanie szerszego spojrzenia na problemy systemu szkolenia i jego zakresu tematycznego odpowiadającego aktualnym potrzebom i kierunkom jego doskonalenia dla bezpieczeństwa państwa, ale jednocześnie stało się podstawą określenia sytuacji problemowej zdefiniowanej w postaci dwóch problemów badawczych, problemów szczegółowych oraz nakreślonej hipotezy badawczej.

Realizacja założonego celu dysertacji oraz weryfikacja przyjętej hipotezy badawczej zdeterminowały metodykę prowadzonych badań do przeprowadzenia kwerendy piśmiennictwa krajowego i zagranicznego rozpatrywanej problematyki, zastosowania metody analizy, syntezy, wnioskowania, opracowania narzędzia badawczego w postaci kwestionariusza wywiadu eksperckiego.

Oceniam, że Autorka zastosowała odpowiednie do rozpatrywanych problemów metody badawcze, poprawnie prowadziła analizy i oceny procesów zachodzących w systemie szkolenia funkcjonariuszy Biura Ochrony Rządu z zastosowaniem ujęcia systemowego oraz formułowała wnioski, świadczące o umiejętności posługiwania się metodą syntezy. Interesujące wyniki uzyskano w badaniach empirycznych poprzez zastosowanie metody sondażu diagnostycznego w celu uzyskania informacji o badanych faktach, zjawiskach i elementach. Opracowane wyniki badań na podstawie sądów i opinii ekspertów zawarte w wywiadach eksperckich posłużyły do poznania określonych poglądów i doświadczeń na temat skuteczności i efektywności systemu szkolenia funkcjonariuszy Biura Ochrony Rządu w aspekcie bezpieczeństwa ochranianych obiektów i osób.

Za poprawny uważam układ recenzowanej dysertacji. Jej struktura jest właściwa, a przeprowadzone wywody stanowią logicznie powiązaną całość. Dysertacja obejmuje 209 strony tekstu umieszczonego w ośmiu rozdziałach poprzedzonych wstępem i zwięzonym zakończeniem. Treści merytoryczne pracy uzupełniają dwa załączniki stanowiące materiał normatywno-kalkulacyjny dysertacji, dokumentujący przebieg procesu badawczego oraz będące swego rodzaju kompendium wiedzy źródłowej. Między poszczególnymi rozdziałami pracy zachowane są stosowne proporcje, a treści tam zawarte zgodne z ich tytułami. Nagłówki poszczególnych podrozdziałów dają syntetyczny pogląd na rozważaną w nich tematykę, a ich nazwy reprezentują całość pracy. Ponadto pracę cechuje pragmatyzm naukowy, bowiem treści poszczególnych fragmentów są wzajemnie powiązane – następuje

wynikają z poprzednich, jako efekt nakreślonego sposobu przedstawiania poszczególnych kwestii i prezentacji uzyskanych wyników badań naukowych.

Analiza przedstawionego materiału badawczego wskazuje na stosunkowo dokładne określenie głębokości i zasięgu rozwiązywanego problemu. Umieszczenie w spisie bibliograficznym 116 wydawnictw zwartych, świadczy o rzetelnym podejściu do rozpatrywanego problemu oraz chęci wszechstronnego, gruntownego i dogłębnego zapoznania się z poglądami różnych autorów na zagadnienia prezentowane w rozprawie.

Ważną rolę w podnoszeniu wartości przedstawionych wyników badawczych odgrywały osobiste doświadczenia Autorki jako uczestnika procesu tworzenia, nowego system doskonalenia szkolenia funkcjonariuszy Biura Ochrony Rządu.

Praca jest dobrze opracowana pod względem edytorskim i graficznym z pełnym zachowaniem jasności i jednoznaczności wyrażania myśli.

II. Ocena merytoryczna

A. Ogólna

Rozprawa doktorska Pani mgr Anety Dróżdź posiada wartość poznawczą i użytkową. Poznawczą – ponieważ proponuje rozwiązanie, w oparciu o metody naukowe, istotnego problemu związanego z poprawą funkcjonalności systemu i zakresu tematycznego przygotowania funkcjonariuszy Biura Ochrony Rządu do wykonywania powierzonych im zadań w strefach działań wojennych w aspekcie bezpieczeństwa państwa, w ujęciu kompleksowym. Użytkową – ponieważ zaproponowana w rozprawie koncepcja przygotowania funkcjonariuszy ochrony kierowniczych organów państwa do udziału w realizacji zadań w rejonach działań wojennych, poddana praktycznej ocenie, może być wykorzystana w praktyce oraz dydaktyce.

Reasumując, rozprawa doktorska stanowi wkład Autorki w rozwój nauk o bezpieczeństwie oraz świadczy o właściwym przygotowaniu metodycznym i merytorycznym do samodzielnego rozwiązywania problemów tego obszaru.

B. Szczegółowa

Część merytoryczną pracy rozpoczyna rozdział drugi, poświęcony przedmiotowym rozważaniom mający na celu przybliżenie istoty podstawowych obszarów funkcjonowania Biura Ochrony Rządu. Autorka zaakcentowała specyfikę problematyki zagrożeń i związków przyczynowo - skutkowych pozostających w relacji z bezpieczeństwem, a w szczególności aktualne i historyczne konflikty zbrojne będące implikacją sprzecznych celów oraz interesów

wielu narodów. Wykazała, złożoność zadań nałożonych na Biuro Ochrony Rządu, co pozwoliło ukazać ważkość i skalę odpowiedzialności spoczywającej na funkcjonariuszach pełniących w niej służbę.

Przyjęcie takiego sposobu przedstawienia problemu, jak zaznaczyła Autorka, wynikało z dość skromnej literatury przedmiotu, która zawierała informacje w sposób wybiórczy oraz mało usystematyzowany. Stan ten był dodatkowym bodźcem do objęcia procesem badawczym również tego obszaru, zwłaszcza w odniesieniu do głównych zagrożeń godzących w polskie placówki dyplomatyczne, ich identyfikacji w kształtowanej współcześnie polityce bezpieczeństwa oraz przybliżenie kierunków ich ewentualnego rozwoju.

W tym celu Autorka wykorzystała wnioski wynikające z przeprowadzonej analizy i oceny aktualnych możliwości systemu szkolenia i jego zakresu tematycznego, a także doświadczenia własne, które potwierdziły jego znaczenie oraz przydatność w budowaniu skutecznego systemu bezpieczeństwa. Równocześnie przeprowadzona analiza źródeł dała możliwość Autorce poznania przebiegu, przyczyn i warunków działania badanego systemu związanego z bezpieczeństwem. Natomiast podejście systemowe umożliwiło uporządkowanie zebranych danych, ich zinterpretowanie oraz zidentyfikowanie związków przyczynowo – skutkowych, zachodzących pomiędzy danymi uzyskanymi w trakcie badań.

Uzyskane wyniki badań w rozpatrywanych zakresach i obszarach stanowiły podstawę do porównań, uogólnień oraz formułowania wniosków cząstkowych. Natomiast przyjęty przez Autorkę, etapowy sposób postępowania pozwolił na identyfikację, analizę oraz ocenę podstawowych procesów zachodzących w systemie przygotowania funkcjonariuszy Biura Ochrony Rządu do wykonywania powierzonych im zadań w strefach działań wojennych. Ułatwił jednocześnie sformułowanie wniosków końcowych dotyczących poprawy stanu funkcjonowania aktualnie obowiązującego systemu z uwzględnieniem otoczenia zewnętrznego systemu, zwłaszcza w sferze bezpieczeństwa państwa.

Jeszcze na etapie badań wstępnych, co jest słusznym założeniem, Autorka odniosła się do znaczenia współczesnego postrzegania bezpieczeństwa, problemu zagrożeń godzących w funkcjonowanie państwa oraz roli prowadzenia działań wojennych jako elementu wielowymiarowej interwencji wojskowo – cywilnej. Wykazała znaczenie prawnych podstaw do przygotowania funkcjonariuszy formacji przeznaczonych do ochrony kierowniczych organów państwa w rejonach działań wojennych, akcentując doświadczenia wyniesione z działań praktycznych, co nadaje im szczególne cechy w zakresie nauk o bezpieczeństwie, wskazując te obszary, które wymagają doskonalenia lub zreorganizowania. Natomiast

przeprowadzone analizy i ceny obszaru przygotowań funkcjonariuszy do misji, zawarte w rozdziale siódmym, stanowią swoiste zestawienie różnorodnych potrzeb i rozwiązań organizacyjnych oddziałujących na siebie wzajemnie. Ścisłe powiązania poszczególnych elementów systemu uwydatniły jego złożoność i potrzebę wskazania zasadniczych kierunków zmian, jakie powinny być w nim dokonane w odniesieniu do funkcjonowania państwa oraz społeczeństwa.

Ważnym elementem tego etapu, uważam był właściwy dobór próby badawczej, przyjęty przez Autorkę, tak istotny w przeprowadzeniu badań empirycznych, techniką wywiadu eksperckiego, a także dokonanie oceny uzyskanych wyników badań. Niewątpliwie, osiągnięciem Autorki w wyniku przeprowadzonych badań było zidentyfikowanie szeregu niedomagań systemu przygotowania funkcjonariuszy formacji przeznaczonych do ochrony kierowniczych organów państwa w rejonach działań wojennych. Wykazane w tym zakresie niedomagania dotyczyły sfery organizacyjnej i regulacji prawnych w postaci ustaw, rozporządzeń i zarządzeń, które w obliczu wyzwań i zagrożeń dają funkcjonariuszom narzędzia do skutecznego działania. Jednocześnie stanowią odpowiedź na potrzeby wynikające z toku działań ochronnych oraz gwarantują skuteczność realizacji zadań przez funkcjonariuszy odpowiedzialnych za ochronę osób i obiektów o kluczowym znaczeniu dla Polski. Ponadto wszelkie przepisy wewnętrzne formacji mają uporządkować, doprecyzować oraz wyjaśnić ewentualne wątpliwości interpretacyjne.

Istotnym, etapem badań była ocena ekspercka aktualnego stanu przygotowań funkcjonariuszy Biura Ochrony Rządu do realizacji zadań ustawowych w rejonach konfliktów zbrojnych przedstawiona w formie pytań problemowych kierowanych do ekspertów. Pytania stanowią pięć zagadnień problemowych, odpowiadających sformułowanym w dysertacji problemom szczegółowym, co stanowiło dobre źródło założeń do budowy koncepcji systemu szkolenia funkcjonariusz Biura Ochrony Rządu.

Sformułowane konkluzje oraz kierunki dalszych prac wraz z pozostałymi wynikami badań, ocen, analiz i wniosków stały się zbiorem determinant, koniecznych do uwzględnienia w konstruowaniu systemu szkolenia funkcjonariuszy formacji ochronnych kierowniczych organów państwa w realizacji zadań w rejonach działań wojennych, jako zbiór założeń prawnych, organizacyjnych, strukturalnych, proceduralnych oraz merytorycznych. W konsekwencji Autorka zaproponowała strukturę koncepcji doskonalenia systemu szkolenia funkcjonariusz Biura Ochrony Rządu wraz z elementami opisowymi proponowanych zmian, a także ich uzasadnieniem.

Przeprowadzone badania potwierdziły zasadność dokonania zmian w istniejącym systemie z uwagi na konieczność skuteczniejszej i efektywniejszej realizacji zadań przez formacje ochrony kierowniczych organów państwa. Znalazło to swoje odzwierciedlenie w przeprowadzonych wywiadach eksperckich.

Uzyskane wyniki badań wsparte wieloletnią obserwacją uczestniczącą Autorki zachodzących procesów, podczas wykonywania obowiązków służbowych, wydają się być wiarygodne, a zarazem weryfikowalne. Zastosowane do analizy oraz oceny procesów zachodzących w systemie szkolenia funkcjonariuszy Biura Ochrony Rządu metody badawcze oceniam za wystarczające i skuteczne. Zrealizowany, zgodnie z założeniami, proces badawczy, a także udzielone w treści poszczególnych rozdziałów odpowiedzi na szczegółowe pytania wynikające z określonego problemu badawczego, pozwoliły na pozytywne zweryfikowanie przyjętej w dysertacji hipotezy badawczej.

Ponadto przedstawione cele naukowe recenzowanej dysertacji uzupełniają nauki o bezpieczeństwie o istotne propozycje rozwiązań systemowych w zakresie opracowania udoskonalonej koncepcji systemu szkolenia funkcjonariuszy Biura Ochrony Rządu.

Nie mniej jednak pewne określenia, spostrzeżenia oraz zaprezentowane wnioski wypracowane w toku przeprowadzonych badań budzą zastrzeżenia co do sposobu podejścia do rozwiązania założonego problemu badawczego. Dlatego, też podczas obrony pracy doktorskiej proszę o wyjaśnienie przedstawionych poniżej wątpliwości.

1. Dlaczego Autorka uznaje za najbardziej istotny podział bezpieczeństwa według *Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej z 2007 roku*, która określa interesy narodowe i wyznacza cele strategiczne w trosce o zapewnienie Polsce i Polakom bezpieczeństwa, a nie według obowiązującej *Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej z 2014 roku*,
2. Efektywny oraz skuteczny system szkolenia ma istotny wpływ na osiągnięcie założonych celów na poziomie gwarantującym przygotowanie funkcjonariuszy do realizacji zadań ustawowych w strefach działań wojennych. Autorka operuje tymi określeniami, ale nie wyjaśnia relacji tych pojęć. Proszę o przedstawienie tych relacji w kontekście zaprezentowanej w dysertacji propozycji koncepcji przygotowania funkcjonariuszy ochrony kierowniczych organów państwa.
3. Autorka twierdzi, że chcąc poddać ocenie poziom bezpieczeństwa konieczne jest odniesienie się do konkretnego podmiotu (s.25). Przeprowadzone badania na potrzeby rozwiązania założonych problemów zawartych w dysertacji jak najbardziej wymagały

określenia tego „elementu metodologicznych rozważań”. Mimo, iż lektura dysertacji wskazywała by na „podmiot” rozważań naukowych to nie został on precyzyjnie określony tak jak przedmiot badań. Dlatego też, w nawiązaniu do powyższego wywodu, proszę określić podmiot badań dla którego została zaproponowana koncepcja przygotowania funkcjonariuszy ochrony kierowniczych organów państwa.

4. Prowadzenie działań ochronnych najważniejszych osób w państwie nierozzerwalnie wiąże się z permanentnym doświadczaniem stresu o mniejszym bądź większym natężeniu. W praktyce oznacza to, że realizacja zadań służbowych na rzecz bezpieczeństwa osób i obiektów niezaprzeczalnie wymaga od funkcjonariuszy stosowania określonych strategii radzenia sobie ze stresem. Z kolei szeroki zakres zadań jakie nałożył ale i uprawnień jakie nadał ustawodawca na funkcjonariuszy formacji powoduje, że w momencie zagrożenia niezbędne jest podejmowanie decyzji i dopasowanie działań do stale zmieniających się warunków. Czy zakres nadanych uprawnień funkcjonariuszom formacji ochronnych kierowniczych organów państwa wpływa na zwiększenie czy zmniejszenie stresu podczas realizacji zadań?
5. Jak twierdzi Autorka (s.152) wyniki analizy prowadzonych rozważań dowodzą jednoznacznie, że jednym z podstawowych warunków skutecznej działalności na rzecz bezpieczeństwa osób ochraniających oraz towarzyszących im funkcjonariuszy jest prawidłowo zorganizowane zabezpieczenie logistyczne. Proszę wyjaśnić czym jest zabezpieczenie logistyczne, co jest jego istotą oraz uzasadnić przedstawioną w pracy (ss. 178-179) strukturę pionu logistyki.

Uwagi dodatkowe:

1. Numeracja (poza rozdziałami 1,2,3) poszczególnych rozdziałów i podrozdziałów spisu treści nie zgodna jest z numeracją zawartą w tytułach rozdziałów i podrozdziałów treści dysertacji.
2. Tytuł rozdziału czwartego w spisie treści nie odpowiada precyzyjnie tytułowi rozdziału przedstawionemu na stronie 72 dysertacji.
3. Tytuł rozdziału ósmego w spisie treści nie odpowiada precyzyjnie tytułowi rozdziału przedstawionemu na stronie 168 dysertacji.
4. Wyniki badań zostały przedstawione ale nie zilustrowane w postaci wykresów struktury odpowiedzi na poszczególne pytania, co dałoby interesujący pogląd oraz identyfikację i ocenę tego aspektu. Taka koncepcja bardzo wzbogaca proces badawczy, ale przed wszystkim pozwala na zwiększenie dokładności prezentowanych wyników badań.

5. W ramach prowadzonych badań empirycznych zastosowano technikę badawczą w postaci wywiadu eksperckiego, w którym udział wzięło, zgodnie ze sprawozdaniem z wywiadu eksperckiego (s. 198) trzech ekspertów. Natomiast lektura odpowiedzi na pytanie piąte (s.209) określa cyt. „**Czterech** spośród ekspertów podkreślało wagę współpracy Biura Ochrony Rządu z innymi elementami systemu bezpieczeństwa państwa”
Pytanie brzmi: Ilu było ekspertów?

Wniosek końcowy

Przedłożona do oceny w ramach przewodu doktorskiego rozprawa Pani mgr. Anety Drózdź stanowi samodzielne rozwiązanie problemu badawczego o odpowiedniej wartości merytorycznej i metodycznej.

Praca spełnia wymogi rozprawy doktorskiej ustalone w ustawie o tytule i stopniach naukowych z dnia 14.03.2003 roku (DZ.U.nr.03.65.595). W związku z powyższym stawiam wniosek o przyjęcie pracy przez radę Wydziału Bezpieczeństwa i Nauk Prawnych Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie jako rozprawy doktorskiej i dopuszczenie Autorki do publicznej dyskusji nad jej treściami.

